

Natuurlijk vagebonderen

Omstreeks 1915 was de fietskampeerder nog een curiositeit. 'Wat jullie padvindere maar plezier noemen' was de reactie van de eigenaar van een theschenkerij op de mededeling van een fietstoeurist die zei dat hij voor zijn plezier onderweg was. Kamperen, dat deden alleen soldaten en padvindere.

Maar kamperen wordt snel populair. De trek met de tent naar buiten is onderdeel van het verlangen naar natuur. Een ijkpunt daarvoor was het verschijnen van het maandblad *De Levende natuur* (1896). Het kreeg een vervolg met de publicatie van de natuurboeken van E. Heimans en Jac. P. Thijssse (1893), de Verkedealbums (1906), de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten (1905), de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging (1910). In dat rijtje past ook de linnen tent. Het zijn de beter-geplaatste jongeren die er met de tent op uit trekken. Op die manier konden zij zich onttrekken 'aan de als rigide ervaren leefregels van alledag.' Meer vrije tijd, de brede beschikbaarheid van de fiets en van goedkope Amerikaanse legertenten begunstigen het kamperen. Het ANWB-blad de *Kampioen*, berichtte enthousiast over de fietstkampeerder, de 'vagebonderende wielrijder'.

Natuurlijkhebbere

In 1914 kregen enkele natuurlijkhebbere toestemming hun tent op te slaan op het landgoed van de Duise prinses Von Wied in Bakkum, in het duingebied boven Castricum. Provinciale Staten van Noord-Holland, een paar jaar later beheerder van het terrein, gaf in 1921 enkele jongelui uit Schagen een vergunning om op het landgoed te kamperen. De kampeerdere kregen er de beschikking over een nortonpomp om duinwater op te pompen, en een toilet. Op die manier kon aan 'de eisen van zeden en welgevoeglijkheid' worden voldaan.

Midden jaren dertig worden er voor Bakkum jaarlijks al zo'n zeventienduizend kampeervergunningen uitgereikt. Een politieagente waakte over de zedelijkheid. Niemand mocht zich in zwempak of op andere wijze onvoldoende gekleed op het terrein vertonen. Fietssen was verboden. Wie gesnapt werd, was

zijn fiets kwijt en moest voor straf papier prikken. Dan staan er ook de eerste toiletgebouwen, zijn er wasgelegenheden, is er een wachtershuisje, een geïmproviseerd autoparkeerterrein en een winterberging voor het kampeermateriaal.

Vakantiebehoefte

Verstedelijking, welvaart, verschuivingen in de welvaartsverdeling en verandering van levensgewoonten hadden na 1945 gezorgd voor meer ontspanning. Vakantie was geen luxe meer, maar een behoefte en een recht. De Rijksdienst voor het Nationale Plan gaf opdracht voor een onderzoek naar de ruimtelijke aspecten van het vakantiegedrag. Met de onderzoeksgegevens hoopte de dienst een indruk te krijgen van het noodzakelijke voorzieningenniveau.

Het *Onderzoek naar de vakantiebesteding* (1947) werd uitgevoerd door de Nederlandse Stichting voor Statistiek (NSS). In totaal zijn 22,4 duizend personen uit 6,1 duizend gezinnen ondervraagd. Tien groepen Nederlandere, beperkt verspreid over het land en met een zwaartepunt in het westen – nagenoeg 50 procent van de geënquêteerde woonde in de vier grote steden – is gevraagd naar hun vakantiegedrag.

Geen recht

Ruim de helft van de geënquêteerde was op pad geweest. Het hoogst, 63 tot 65 procent, was de vakantiedeelname in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, het laagst was die in Noord-Brabant en Zeeland (50 procent) en Overijssel en Gelderland zonder Twente en de Veluwe (51 procent).

Een groot deel van de Nederlandere ging dus niet op vakantie. Arbeiders gingen het vaakst niet weg (67 procent thuisblijvere), welgestelde gingen het vaakst wel (21 procent thuisblijvere). Elf procent van de geënquêteerde

had geen vrijaf gekregen. Een derde bleef onvrijwillig thuis. Zij hadden het te druk op het werk, geen geld, geen recht op vakantie, of geen behoefte aan vakantie. Overigens zitten in de cijfers van de thuisblijvers ook de vakantiedagen van de mensen die binnen de eigen woonplaats op vakantie zijn geweest. De meesten gingen per trein (56 procent), per fiets (16 procent) of met de bus (16 procent) naar hun vakantieadres. Daarna kwam pas de auto. De vakantiespreiding was gering. Ruim de helft van de vakantiegangers ging in de weken tussen 27 juli en 24 augustus 1947. Topdrukte heerste er tussen 3 augustus en 17 augustus toen maar liefst 32 procent van de vakantiegangers onderweg was.

Topdrukte

Familiebezoek was het belangrijkste vakantie-motief, de mogelijkheid van goedkoop logies een van de voornaamste beweegredenen. Een op de zes vakantiegangers verbleef in een hotel of een pension, een op de acht trok er met de tent op uit. De keuze van de accommodatie verschilde sterk per welstandsgroep. Naarmate de welstand toenam – grondslag: huurwaarde van de woning – verminderden de familie- en kampeerlogies en namen de overnachtingen in hotel, pension of zomerhuisje toe. De keuze voor familie zorgde ervoor dat de vakantiegangers breed uitwaaierden over het land. Het aandeel van de overige gebieden (34 procent) was tweemaal zo groot als dat van de dan bekende gerenommeerde bestemmingen, de badplaatsen (16 procent) en de Veluwe (18 procent). De aantrekkingskracht van de Veluwe en de Noordzeebadplaatsen hoefde niet te verbazen. Al ver vóór de Tweede Wereldoorlog waren hier verreweg de meeste campings, kamphuisjes en bungalowbedrijven gevestigd.

Wisseling van decor

Op de Veluwe zaten in de zomer vooral mensen uit het westen van het land. Zesendertig van de honderd Amsterdammers, 35 van de honderd Rotterdammers en maar liefst 44 van de honderd Hagenaars trokken in de zomer naar de Veluwe. De streek won het ruim van de stranden aan de Noordzee en de Waddeneilanden. Een kwart van de Amsterdammers en

Rotterdammers ging naar zee. De voorkeur van de vakantiegangers uit het westen voor de Veluwe zochten de NSS-onderzoekers in het andere karakter van de vakantieomgeving. Gewend aan het polderlandschap waarin zij woonden, wisselden zij in de vakantie van decor. Ook Hagenaars zochten kennelijk die afwisseling van woon- en vakantieomgeving. Het verklaarde waarom zij in de zomer vrij massaal naar de Veluwe trokken.

Dwangpositie

Het grote aantal vakantiegangers dat bij familie verbleef verraste de NSS-onderzoekers. De wetenschap dat dit aandeel snel afnam met de welstand bracht hen tot de overtuiging dat de familisten onder de vakantie-deelnemers niet vrij waren in de keuze van de vakantiebestemming en in een 'dwangpositie' verkeerden. Een betere vakantiespreiding om de beschikbare logiescapaciteit beter te benutten, zou die dwangpositie kunnen opheffen. Goedkoper spoorvervoer door de uitgifte van zogeheten vakantiekaarten, meer mogelijkheden om de fiets mee te nemen in de trein, een goed gecoördineerd fietspadennet, en de aanleg van meer recreatieve voorzieningen binnen en buiten de vakantiegebieden, waren andere middelen om het reizen te stimuleren.

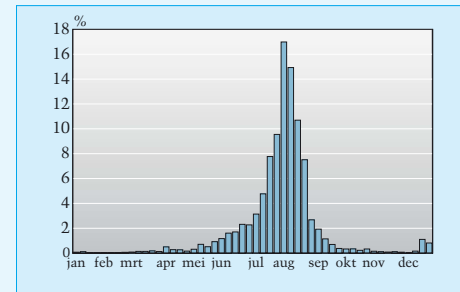
Nederlandse gasten

Voor binnenlandse vakanties zijn de Noordzeebadplaatsen en de Veluwe nog steeds favoriet. In 2000 logeerden 2,0 miljoen Nederlandse gasten in de accommodaties aan de kusten (13 procent van de Nederlandse gasten) en 1,7 miljoen gasten op de Veluwe (11 procent). En nog steeds kampeert de Nederlander graag in eigen land. Onder de 15,9 miljoen Nederlanders die in 2000 in binnenlandse logiesaccommodaties verbleven, waren 2,6 miljoen kampeerders (aandeel 16 procent). Zij waren goed voor 16,9 miljoen overnachtingen, 30 procent van alle overnachtingen van Nederlandse gasten.

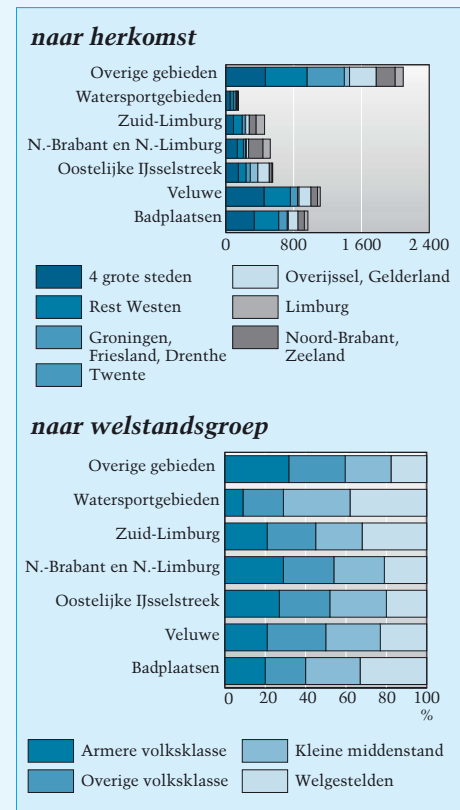
Ronald van der Bie

Onderzoek naar de vakantiebesteding buiten de woonplaats in 1947. Rijksdienst voor het Nationale Plan. (Z.p., 1949)

Vakantiespreiding naar week, 1947

Binnenlandse vakantiebestemmingen, 1947

Logiesgelegenheid naar welstandsgroep, 1947

